Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.
Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De NAVO-norm van 5 procent is een hype

Oneens, hogere uitgaven aan de krijgsmacht zijn bittere noodzaak in een onveilige wereld

door Martijn Kitzen De auteur is hoogleraar aan de Nederlandse Defensie Academie en de Universiteit Leiden en voormalig officier.

De NAVO-norm van 5 procent is bittere noodzaak in een wereld die steeds onveiliger wordt. Je hoeft maar even te scrollen op je smartphone of de krant open te slaan om deze werkelijkheid onder ogen te zien: oorlog in Oekraïne, conflicten in het Midden-Oosten, instabiliteit in Afrika, toenemende spanningen in de Indo-Pacific. Onzekerheid over de koers van de Verenigde Staten, de wederopstanding van Rusland en de opkomst van China zorgen voor een verschuiving van geopolitieke breuklijnen. Oude bondgenootschappen als de NAVO staan onder druk, terwijl rivalen in rap tempo nieuwe allianties smeden. Dat alles leidt ertoe dat ook kleinere landen en niet-statelijke groeperingen zich steeds meer beginnen te roeren. Daar komt bij dat de verspreiding van wapens en technologie ervoor zorgt dat zelfs relatief kleine groepen veel schade kunnen berokkenen. Denk bijvoorbeeld aan de manier waarop de Houthi's in Jemen de scheepvaart op de Rode Zee met behulp van raketten weten te verstoren. En dan hebben we het nog niet over de invloed – onder andere via de eerdergenoemde smartphone – van moderne conflicten op onze eigen samenleving. Kijk maar naar de manier waarop het conflict in Gaza de polarisatie in ons land heeft aangewakkerd. Kortom, veiligheid is niet langer vanzelfsprekend, en dat vraagt om investeringen.

Kaalslag herstellen

Maar waarom 5 procent? In Europa hebben we ons na de val van de Muur lang veilig gewaand. Oorlog was iets uit het verleden of speelde zich af in verre landen. Militairen werden vooral ingezet om bij te dragen aan de internationale rechtsorde en om humanitaire hulp te verlenen. De gedachte was dat je daar geen grote krijgsmacht met veel zwaar materieel voor nodig hebt. Defensie werd zo steeds meer de sluitpost van de begroting, en moest bezuinigen en inkrimpen. Wapensystemen als tanks, waar we er in 1990 nog 913

van hadden, en maritieme patrouillevliegtuigen verdwenen zelfs helemaal. Deze kaalslag moet hersteld worden nu we te maken hebben met een concrete oorlogsdreiging binnen Europa en ook steeds meer de effecten van wereldwijde instabiliteit gaan voelen. Het mag duidelijk zijn dat daar veel geld voor nodig is. In eerste instantie werd daarbij gemikt op 2 procent van het bruto binnenlands product (bbp) – de oude NAVO-norm. Die werd in 2024 ook bereikt. Meer geld is echter nodig om de krijgsmacht uit te breiden en te moderniseren. Dat brengt ons bij de dit jaar op de NAVO-top in Den Haag afgesproken 5 procent. Die 5 procent valt uiteen in 1,5 procent aan investeringen in weerbaarheid en 3,5 procent voor Defensie. Dat eerste deel is niet bestemd voor militaire uitgaven, maar voor bijvoorbeeld (het onderhoud van) kritieke infrastructuur. De overige 3,5 procent vormt dus de Defensiebegroting. Dat is net iets lager dan wat er gemiddeld in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog werd uitgegeven. Datzelfde geldt voor begin jaren 1950, toen de krijgsmacht moest worden omgevormd voor de Koude Oorlog. Historisch gezien geen uit de lucht gegrepen percentage dus, eerder aan de lage kant zelfs. Daarbij geldt ook nog dat die 3,5 procent pas in 2035 hoeft te worden bereikt. Voorlopig mikt Defensie op een pad met een tussendoel van 3,0 procent in 2030 – ook omdat het onmogelijk is meteen al het geld weg te zetten. 5 procent is dus eigenlijk toch een beetje een hype, aangezien we het eigenlijk over 3,5 procent aan Defensie-uitgaven hebben, en in de komende jaren zelfs over maximaal 3 procent.

De nieuwe Defensiebegroting wordt net iets lager dan wat in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog werd uitgegeven

Geen grondige analyse

Toch past hier ook enige kritische reflectie. De 5 procentnorm komt namelijk niet uit onszelf, maar is het resultaat van druk vanuit president Trump. Die weigert nog langer op te draaien voor onze veiligheid en vindt dat Europese landen dat zelf moeten regelen. Europa is echter nog steeds flink afhankelijk van Amerikaanse militaire steun. Een sterke Europese pijler binnen de NAVO lijkt op dit moment de enige mogelijke weg naar strategische autonomie. De op de top in Den Haag afgesproken 5 procent is weliswaar broodnodig gezien de geopolitieke werkelijkheid, maar tegelijkertijd vooral bedoeld om de Verenigde Staten aan boord te houden. Het bedrag is dus als concessie tot stand gekomen, en is niet het resultaat van een grondige analyse van de internationale veiligheidssituatie en een gedegen plan voor de versterking van de Europese defensie en onze rol daarin. We zullen daarom hard aan de slag moeten om een duidelijke visie te ontwikkelen die uiteenzet welke krijgsmacht we nodig hebben om samen met onze partners (toekomstige) dreigingen het hoofd te kunnen bieden. Daar komt bij dat het ronduit onverstandig is te investeren in Defensie zonder ook ontwikkelingshulp en diplomatie te versterken. De grootste uitdaging is dan ook niet het realiseren van de 5 procentnorm, maar de zorg dat dit volgens een duidelijke visie en conform een geïntegreerde benadering gebeurt.